

A Szentföld növényei

A Bibliában negyven-ötven növény neve szerepel, de ezeknek azonosításánál sokszor olyan nehézségekkel találkozunk, hogy a növény héber nevén kívül semmit sem lehet róla tudni. Legfontosabbnak természetesen azokat a növényeket tartották, amelyek gazdasági hasznot hoztak, vagy esetleg kultikus jelentőségűek voltak. A Szentföld legfontosabb mezőgazdasági termékeit a Biblia az alábbiakban sorolja fel:

Az Úr, a te Istened szép országba vezérel, olyan országba, ahol patakok és folyók erednek a völgyekben és a hegyekben; olyan országba, ahol van búza és árpa, szőlőtőke, fügefafa és gránátalma; olyan országba, ahol nem kell aggódnod élelmed miatt s nem szenvedsz hiányt semmiben; ...(MTörv 8,7-9a)

Gránátalma

Héberül rimmon, (*Punica granatum*) elterjedt fa, 3-5 méter magasra nő, sötétzöld, hegyes levelei vannak, igen tüskések az ágai. Rózsaszerű virágai nagyon szépek, sárga, illetve fehér színűek. Gyümölcse narancs nagyságú, gerezdekből áll, a gerezdek belsejében bogyók vannak, a bogyón belül van a mag, amely a szőlő magjára emlékeztet. A gyümölcs kívülről vörös színű, bőséges leve szintén pirosas, savanykás. Elterjedt növény, Észak-Afrikában és Nyugat-Ázsia területén honos.

A gránátalma kedvelt szimbólum (többször előkerül az Énekek énekében), de virága és termése díszítőmotívumként megjelenik a főpap ruháján és a Szentély díszítésénél is.

Korán reggel menjünk ki a szőlőhegyre, nézzük meg, fakad-e a szőlő vesszeje. Vajon kifeslettek-e virága bimbói, s a gránátalmafák virágoznak-e már ? (Én 7,13a)

Két oszlopfőt is csinált [Hirám, a bronzműves] bronzból öntve, az oszlopok tetejére. Az egyik oszlopfő magassága öt könyököt tett ki, s ugyanígy öt könyököt tett ki a másik oszlopfő magassága is. Fent az oszlopok fölé az oszlopfőkre csinált két hálót, láncszerűen összefűzött zsinórokból kötve, egy hálót az egyik oszlopfőre, és egy hálót a másik oszlopfőre. Aztán gránátalmákat is csinált, mégpedig mindegyik háló köré két sort, összesen négyszázat; a háló fölött az oszloppárnára tették fel őket; kétszáz gránátalmát az egyik oszlopfő köré és ugyanannyit a másik oszlopfő köré is. (1Kir 7,15-20)

Szikamorfa

A fügefafa rokona, egy fügefaféle fa (*Ficus szcamorus*). Törzse, ágai erősebben a fügefánál, termése viszont silány. Egyes vélemények szerint ha a még zöld termést megszűrik, élvezhető lesz a gyümölcs. Lehet, hogy Ámosz próféta pásztorság mellett ilyen foglalkozást is űzött, bár a héber szöveg nem egyértelmű.

Ámosz így felelt Amacjának: Nem voltam én próféta, sem prófétának fia: pásztor voltam és szikamort gyűjtöttem [a héber bólesz szó jelentése vitatott, esetleg: szurkáltam?].
(Ám 7,14)

Fügefafa

A *Ficus carica* gyakran szereplő növény, házak, kertek környékén, sőt útmentén is nőtt. A Bibliában számos hasonlat szereplője, sokszor történik utalás a növényre. Tavasszal virágzik, termést csak nyáron hoz, így március végén - április elején hiába is keresett Jézus termést a fügefán.

Másnap, amikor Betániát elhagyták, [Jézus] megéhezett. Messziről látott egy zöldellő fügefát. Elindult irányában, hátha talál rajta valamit. De odaérve semmit sem talált rajta, csak levelet, mert még nem volt itt a fügeérés ideje. (Mk 11,12-13)

A füge termését frissen és szárítva fogyasztják. A szegény emberek olcsó tápláléka volt a füge. A forró nyári időszakban a fügefafa árnyékába lehetett húzódni a nagy meleg elől. Levelei ősszel lehullnak. A fügefafa árnyékában hűsölni a béke és a nyugalom szinonimája.

[Makkabeus Simon] Békét szerzett az országnak, Izrael örömtől újringott. Mindenki szőlője és fügefája árnyékában ült, nem volt, aki rettegést keltett. (1Makk 14,11-12)

Mandula

A *Prunus dulcis* fehér, a Szentföldön igen ritkán rózsaszín virágú fa, amely azon a vidéken az elsőnek virágzó fa. Héber neve sáked, jelentése korán. Jeremiás meghívásának történetében szereplő első látomás szójátéka csak ennek ismeretében érthető.

Aztán az Úr szólt és megkérdezte tőlem: "Mit látsz Jeremiás?" Erre így feleltem: "Korán virágzó fának [= mandulafának] ágát látom." Az Úr erre azt mondta: "Jól látod. Mert jó korán virrasztok szavam fölött, hogy beteljesedjen." (Jer 1,11-12)

Áron botja (vesszeje?), amely istenítéletként kivirágzik, szintén mandula volt.

Mózes letette az Úr elé a botokat a tanúság sátorába. Mire Mózes másnap reggel belépett a tanúság sátorába, lám, Áron botja, Lévi törzsének a botja hajtott ki: rügyet fakasztott, virágba borult s mandulát érlelt. (Szám 17,22-23)

Olajfa

A Szentföld egyik leghasznosabb és legelterjedtebb haszonnövénye az Olea europea. Szürkészöld apró levelei és görcsös törzse, ágai vannak. Bogyós termését részben pácolva fogyasztják, részben olajat préselnek belőle (olajütő). A Bibliában igen sok helyen szerepel, hasznos, értékes növényként. Igen hosszú életű fa, vannak példányok, amelyek ezer évesek is lehetnek.

Az olaj igen fontos termék volt a bibliai időkben. Étkezéshez ezt az olajat használták fel, mert a hús zsíros részeit, a kövérjét nem volt szabad elfogyasztani, azt el kellett égetni az áldozati oltáron. Az olaj világításra is szolgált, erre vonatkozik például Jézus példabeszéde az okos és a balga hajadonokról (szüzekről).

[A hajadonok közül] A balgák lámpásukat ugyan elvitték, de olajat nem vittek bele. Az okosak lámpásukkal együtt olajat is vittek korsójukban. (Mt 25,3-4)

Rituális célra a szent lámpásban (menóra) olajat égettek.

Amikor a görögök [szeleukida katonák] betörték a szentélybe, megszenteltségtelenítettek ott minden olajat. S mihelyst a Hasmoneusok győzelmet arattak felettük, felkutatták az épületet, de csak egy kis korsó olajat találtak abból, ami a főpap pecsétjével volt lezárva. Márpedig ez legfeljebb egy napra lett volna elegendő. Ám csoda történt, és az nyolc napon át égett. (Talmud Sabbath 21b)

Nem csak világításra használták az olajat, hanem fontos feladat ellátására olajjal kenték fel a személyt: királyt, főpapot.

Az Úr még ezt mondta Mózesnek: "Végy finom fűszereket: 500 sékel [1 sékel = 11,4 g] finom mirrhát, feleannyi, vagyis 250 sékel jó szagú fahéjat, 250 sékel illatos nádat, 500 sékel kassziát - a szentély súlymértéke szerint -, hozzá egy hin [7,5 liter] olívaolajat, s csinálj belőle szent olajat, illatos kenetet, ahogy a kenetkészítők csinálják. Ezt a kenetet kell felszenteléshez használni. Ezzel kell felszentelni a találkozás sátrát, a biznyság ládáját, az asztalt minden felszerelésével, az illatoltárt, az égőáldozat oltárát, minden felszerelésével és a medencét talpazatával együtt. Így kell megszentelni őket, hogy szentek legyenek: aki megérinti szentté válik. Áront és fiait is ezzel kell felkenni és felszentelni, hogy mint papok szolgáljanak nekem. (Kiv 30,22-29)

Az Úr így szólt [Sámuelhez]: "Rajta, kend fel, mert ő [Dávid] az." Erre fogta az olajos szarut és fölkenete testvérei körében. (1Sám 16,12b-13a)

Az Újszövetségben betegséggel kapcsolatban is többször szerepel az olaj. Az irgalmas samaritánus a kirabolt ember sebeire bort és olajat önt, de rituális megkenése is szerepel a betegeknek. Ez utóbbi nem egyszerű orvosi kezelés, mert a megkenésnek teológiai jellegű következményei vannak.

Beteg valamelyiktek? Hivassa el az egyház előljáróit, és azok imádkozzanak fölötte, s kenjék meg olajjal az Úr nevében. A hitből fakadó ima megszabadítja a beteget és az Úr talpra állítja. Ha pedig bűnöket követett el, bocsánatot nyer. (Jak 5,14)

Cédrus

A híres libanoni cédrus (*Cedrus libani*) óriási méretű fenyőféle, 30 méter magasra is megnő, és a bibliai időkben bőven volt a Szentföldtől északra fekvő Libanon és Antilibanon hegyvidéken. Voltaképpen nem szentföldi növény, de a Bibliában igen sokszor szerepel. Héber neve 'erez. Az ókorban azonban olyan mértékben vágták ki, hogy ma már csak sejteni lehet a korábbi hatalmas cédruserdőket. A fát elsősorban építőanyagként használták, tartós, erős faanyag volt az épületek részére. Jól megmunkálható, faragható faanyagot adott. Dávid király palotájánál, Salamon templománál nagy mennyiségben használtak fel cédrusfát.

Tirusz királya, Hiram embereket küldött Dávidhoz cédrusfával, továbbá kőműveseket és ácsokat, hogy építsenek neki házat. (1Kron 14,1)

A király [=Dávid] így szólt Nátán prófétához: "Nézd, magam cédrusfából készült házban lakom, az Úr ládája pedig sátorban lakik. (2Sám 7,2)

Dávid parancsot adott, hogy hívják össze az idegeneket, akik Izrael földjén éltek. Megtette őket kőfaragónak, hogy szegletkővet faragjanak az Isten háza építéséhez. Dávid nagy mennyiségű vasról is gondoskodott szegnek és sarokvasnak a kapuszárnyakhoz, valamint annyi bronzról, hogy nem lehetett megmérni, s végül tömérdek cédrusfáról, mert a szidoniak és a tirusziak nagyon sok cédrusfát hoztak Dávidnak. (1Kron 22,2-4)

Így építette [Salamon] a templomot és be is fejezte. Aztán cédrusfával fedte be a templomot. ... A templom hátsó oldalát is beburkolta cédrusfával 20 könyöknyire a földtől a gerendáig ... Belül tehát cédrusfából volt a templom, ... (1Kir 6,9.16.18)

Saját palotáját Salamon tizenhárom évig építette, míg egészen be nem fejezte palotáját. A Libanon erdei palotát 100 könyök hosszúra, 50 könyök szélesre, 30 könyök magasra s négy cédrusfa oszlopsorra építette, az oszlopokra pedig cédrusfa oszlopfőket helyezett. Az oszlopokon nyugvó övgerendák fölött cédrusfával födték be [a palotát]. (1Kir 7,1-3)

Kultikus célra a cédrus hamuját mindig az izsóp hamujával együtt használták.

Ha a vizsgálat során kiderül, hogy a leprás megszabadult betegségétől, [a pap] parancsolja meg, hogy hozzanak az illető megtisztulásáért két élő tiszta madarat, cédrusfát, bíborfestéket és izsópot. (Lev 14,3b-4)

A házért [=megtisztulásáért] engesztelő áldozatul vegyen két madarat, cédrusfát és izsópot. (Lev 14,49)

Majd vegyen a pap cédrusfát, izsópot és karmazsint, s dobja be a tűzbe, amelyben a tehén ég. (Szám 19,6)

A Bibliában az 'erez szó nem jelent mindig cédrust, sokszor csak általában faragott fát, amelyet esetleg bálványszobornak faragtak.

Ó Tirusz, magad mondtad: Gyönyörűséges hajó vagyok. A tenger szívében van birodalmad. Építőid csodálatos szépre alkottak. Szenír ciprusfáiból készítették egész bordázatodat. A Libanonról hoztak cédrust, hogy árbocot csináljanak neked. (Ez 27,3b-5)

[Az ács] valamilyen emberi képmást alakít ki belőle, emberi arcvonásokat kölcsönöz neki, hogy majd valamelyik templomban lakják. Egy másik meg cédrusfát vág ki ... (Iz 44,13b-14a)

Tölgy

A bibliai időkben a Szentföldet erdők borították, nagyrészt tölgyesek. Többféle faj létezett (*Quercus coccifera*, *Q. aegilops*). A Bibliában sokszor összekeverik a tölgyet a terebinttel, mert bár botanikailag egészen más növényről van szó, távolról nézve hasonlítanak egymásra. Ezért a héber elah/allah és elon/allon megnevezések fordítása ebből a szempontból bizonytalan.

A nagy méretű, tekintélyt parancsoló fákat a kánaánita népek (is) szentnek tekintették, pogány szertartásokat végeztek alattuk. A szent fák, szent ligetek a kultikus prostitúció helyei is voltak. A próféták sokszor ostorozták ezt a pogány kultuszhoz tartozó rítust.

Hegyek ormán áldoznak, dombokon égetik áldozatukat, tölgyfa, nyárfa és terebin alatt - az árnyékuk oly kellemes!
Ezért ha lányaitok paráználkodnak, és jegyeseitek házasságot törnek, ... (Oz 4,13)

Igen, megszegyenültök majd a tölgyek miatt, amelyek örömtökre szolgáltak. Pirultok majd a kertek miatt, amelyben kedveteket leltétek. Mert olyanok lesztek, mint a lombját vesztett tölgy, és mint a kert, amelynek nincsen vize.
(Iz 1,29)

Majd megtudjátok, hogy én vagyok az Úr, amikor holttestük ott hever a bálványok között, oltáraik körül, minden kiemelkedő halmon, minden hegy tetején, minden zöldellő fa és minden lombos terebin alatt, mindenütt, ahol kellemes illatú áldozatot mutattak be bálványaiknak. (Ez 6,13)

Úgy látszik, hogy jóslások végzésére is alkalmasnak tekintették

Gaal azonban újra megszólalt: "Emberek ereszkednek le a Föld Köldökéről és egy csapat érkezik a Jósok Tölgyfája felől." (Bir 9,37)

A fa eltejedtségét igazolja számos településnév és más földrajzi megnevezés.

Saul és Izrael fiai is egybegyűltek, a Terebint-völgyben
verték tábornok, és csatasorba álltak a filiszteusok ellen. ...
Saul és fiai a Terebint-völgyben hadakoztak a filiszteusokkal.

...

"A filiszteus Góliátnak a kardja - felelte a pap - akit a
Terebint-völgyben legyőztél, még itt van."
(1Sám 17,2.19; 21,10a)

Izsóp

A Bibliában többször szereplő növény, héberül 'ézób" azonosítása nem könnyű. A zsidó hagyomány a majoránna egyik válfajával azonosítja (Maioranna syrica), amely jelentéktelen külsejű, igénytelen, sziklák között is megélő fűszernövény, talán gyógyhatású is, több szövegben úgy jelenik meg, mint a hatalmas cédrus ellentéte. Virága fehér (lásd például Zsolt 51,9), alkalmas vízzel való meghintésre.

Fogjatok egy izsópköteget, mártsátok az edényben lévő
[áldozati bárány] vérbe, s az edényben lévő vérrel kenjétek
meg a szemöldökfát és a két ajtófélfát. (Kiv 12,22)

Hints meg izsóppal és megtisztulok, moss meg és a hónál
fehérebb leszek. (Zsolt 51,9)

János evangéliumában a keresztre feszített Jézusnak izsópra tűzve nyújtottak ecetbe mártott szivacsot, hogy ígyon.

Volt ott egy ecettel teli edény, belemártottak egy szivacsot,
izsópra tűzték és a szájához emelték. (Jn 19,29)

Ez nem érthető, mivel a majoránának rövid és törékeny ágai vannak, a többi evangélista pedig nádszárra tűzött szivacsról beszél. A kérdésnek valószínűleg az a megoldása, hogy János evangéliumának görög szövegében elírás van: nem izsópra (= hűszszó), hanem dárdára (= hűszszópó) tűzve a helyes szöveg. Az a fegyver azonban, amellyel Jézust átszúrták itt más néven szerepel: logkhé, a hűszszó nevű fegyver csak az Újszövetségen kívül szerepel.

Szőlő

Napigényes, kúszó cserje, (Vitis vinifera), bogyós gyümölcsét és a gyümölcs levéből (must) erjesztett bort is fogyasztották. Ismeretes volt aszalt gyümölcsként (mazsola) is. Gondos művelést igényel, jól előkészített talajt, gondozást. A szőlőtő mellé karót vertek, vagy a növényt fügefára kötötték fel. Gyümölcsén kívül egyéb részei használhatatlanok. Fő termelési helye Galilea dombvidéke

volt, ahol vulkáni talajon és déli lejtőkön lehet művelni a szőlőskertet. A szőlőskertet bekerítették, elsősorban azt a követ használták fel, amelyet a föld megtisztításakor abból kiszedtek. Szokás volt őrtornyot is építeni. A szüret nagy ünnep volt. A mustot taposással nyerték, az erjesztést cserépkorsókban vagy kecskebőr tömlőkben végezték. A bort nem, vagy csak ritkán itták tisztán ("színbor"), általában kevés vízzel vegyítették.

Más szőlőjében egy-egy fűrtöt szabad volt megenni, de elvinni már nem. Akinek a jószága viszont más szőlőjében kárt okozott, az kártérítéssel tartozott. A szombatévben, amely minden hetedik esztendő volt, a szőlőt sem volt szabad megművelni, csak a magától megtermett gyümölcsből lehetett annyit fogyasztani, amely egy napra elég élelemnek számított. Szüret után a gazdának tilos volt böngészni, azaz a maradék fűrtöket és az elhullott szemeket összeszedni, ehhez a szegényeknek volt csak joga.

Ha embertársad szőlőjében jársz, annyi szőlőt ehetsz, amennyit akarsz, egészen a jóllakásig. De a kosaradba ne szedj belőle. (MTörv 23,25)

Ha valaki lelegeltet egy szántóföldet vagy szőlőt, vagy marháját a másik mezejére engedi, hogy az lelegelje, az fizesse meg becslés szerint a mező lelegelt részét. Ha az egész földet lelegeltette, akkor a föld vagy a szőlő legmagasabb hozamát térítse meg a károsítottnak. (Kiv 22,4)

Ha a szőlődben szüretelsz, utána ne keressgélj szemeket. Maradjon az az idegennek [=jövevénynek, azaz a bevándoroltnak], az árvának és az özvegynek. (MTörv 24,21)

Hat éven át vedd be földedet, és arasd le termését, a hetedik évben azonban hagyd ugaron és ne nyúlj a terméshez, hogy néped szegényei éljenek belőle. Amit ezek otthagynak, legyen a föld vadjaié. Ugyanígy tény szőlőddel és olajfáddal. (Kiv 23,10-11)

De a hetedik évben a föld élvezzen szombati nyugalmat, szombatot az Úr számára. Ne vedd be a földedet, ne metszd meg szőlődet, ne arasd le a kalászt és ne kösd kévébe, ne szüreteld le szőlődet, amelyet nem metszettél meg. A nyugalom éve legyen ez a földnek. (Lev 25,4-5)

Aki szőlőt telepített, de az még nem termett, azaz még nem élvezhette munkája gyümölcsét, fel volt mentve a hadba vonulás alól.

Ki telepített szőlőt s még nem szedte első termését? Lépjen elő s menjen haza, nehogy elveszzen az ütközetben s más valaki szedje le az első fűrtöket. (MTörv 20,6)

A szőlő a Bibliában sokszor szerepel a zsidó nép jelképeként. Legismertebb Izajás próféta könyvében az 5,1-7-ben szereplő ének, amelyet valószínűleg egy szüreti mulatságon mondott el. Feltehetően erre a szövegre utal a 80. zsoltár.

Kihoztál Egyiptomból egy szőlőtövet,
és népeket üztél el, hogy elültesd.
Előkészítetted számára a talajt,
ezért vert gyökeret s terjedt el a földön.
Árnyékával befödte a hegyeket,
indáival Isten cédrusait.
Vesszőit a tengerig növelte,
hajtásait a nagy folyamig.
(Zsolt 80,9-12)

Jézus beszédeiben is igen sokszor megjelenik a szőlő. A gazda szőlőjébe munkásokat vesz fel, más gazda a szőlőt bérbe adja, János evangéliumában pedig egyenesen azt mondja:

Én vagyok a szőlőtő, és Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, amely nem hoz gyümölcsöt, lemetsz rólam, azt pedig, amelyik terem, megtisztítja, hogy még többet teremjen. ... Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki bennem marad, s én benne, az bő termést hoz. Hisz nélkülem semmit sem tehettek. Aki nem marad bennem, azt kivetik, mint a szőlővesszőt és elszárad. Összeszedik, tűzre vetik és elég. (Jn 15,1-2.5-6)

Len

Egyiptomban és a Szentföldön egyaránt termesztett haszonnövény (*Linum usitatissimum*). A Szentföldön kizárólag a tengerparton és a Jordán völgyében lehet termesztani. 40-50 cm magasra megnövő növény, lila virága van.

[A hetedik egyiptomi csapásnál a jégesőben] A len és az árpa elpusztult, mert az árpa kihányta a kalászát, a len pedig virágzott. (Kiv 9,31)

[Fenyegető jövendölés Egyiptom ellen] Kiszáradnak a vetések is, kiasznak és nem lesznek többé. ... Kudarcot vallanak, akik lennel foglalkoznak, akik fésülik és fehér gyolccsá szövik. A takácsok tönkremennek, s a napszámosok szívét gond emészti. (Iz 19,7b.9-10)

Juda fiának, Selának a fiai: Er, Recha apja és Lada, Maresa apja, valamint a betsabeai bisszuskészítők házának nemzetségei, ... (1Krán 4,21)

A lent télen vetették el, aratása valószínűleg fontos esemény volt, mivel az egyik legrégebbi héber írásos nyelvemlék, a gézeri parasztnaptár egyik hónapjának neve: a len levágásának ideje, amely február/március lehetett. A növényt gyökerestől kinyűtték, áztatták, majd a ház tetején kiterítve szárították és száradás után tiltották.

Közben [a jerikói Rácháb] fölvitte [a kémeket] a tetőre s ott a kupacokba rakott lenzár alá rejtette őket. (Józs 2,6)

Fésüléssel eltávolították a pozdorját és a rövid szálakat, a kócot. A háncsszerű, hosszú szálú anyagból szálakat fontak, textilanyagot szőttek, de készítettek lenből halászhálót, zsineget is. A lenvászón drágább és ritkább volt, mint a gyapjúból készült textil. Ennek ellenére gyakran és sokszor viseltek vászonruhát, mégpedig nem csak a papok rituális öltözékként, hanem magánszemélyek is. A Bibliában három szó is lenvászón ruhát, öltözéket jelent (bad, ses, bus), a szavak közötti jelentésbeli különbség feledésbe merült. Az Újszövetségben is két szót használnak: a gazdagok öltözéke büszkoszból készült, míg a Jelenések könyvében az angyalok ragyogó ruhája línón.

Ezután megcsinálták a köntösöket finom lenvászónból Áron és fiai számára, továbbá a fejkendőt finom lenből, a papi sapkákat finom lenből, a nadrágot finom lenvászónból, és az övet kék és piros bíborból és karmazsinból művészi hímzéssel, ahogy az Úr Mózesnek megparancsolta. (Kiv 39,27-29)

Egyéb növények

Megbecsült fűszernövények közül a Szentírás kifejezetten említi a következőket: kapor, menta, kömény, mustár, koriander. Étkezéssel kapcsolatos haszonnövények közül biztosan azonosíthatók a vöröshagyma, a fokhagyma, a saláta, az uborka, a lencse, a bab, a borsó, a dinnye, a gabonafélék közül pedig a búza, az árpa, a köles és az azóta már elfelejtett, de a területen az ókorban népszerű gabonanövény, a tönköly. A termés minőségét jelentősen befolyásolta a gyomnövények szaporasága és életereje, ezek közül a konkoly a legismertebb.

A vetés szárba szökött és kalászt hányt, de a konkoly [zizánion] is felütötte a fejét. (Mt 13,26)

Érdekes tudni, hogy a korabeli felfogás szerint az említett konkoly (*Agrostemma githago*) a búza elfajzásával jött létre, a szövegben mindig többes számban áll, magva mérges és a lisztbe kerülve kellemetlen, keserű ízűvé teszi azt. Az Újszövetségben csak ebben a példabeszédben fordul elő ez a szó.

A tövises növényekről Jézus mindig csak rosszat mond, hangsúlyozza ezek veszélyességét. A görög szövegből nem derül ki biztosan, hogy milyen növényről

van szó a példabeszédben, de Jézus "töviskoronájának" leírásánál ugyanezt a görög szót találjuk.

Voltak szemek, amelyek bogáncsok [= akanta] közé hullottak. Amint a bogáncsok megnőttek, elfojtották, ezért nem hoztak termést.

(Mk 4,7)